va arunca orecine... Păntru muere lui, va auzi niște cuvinte rele, de va merge nainte judecatei. Și va ave o griață și o frică într'o nopte de un neprietnicŭ mare, ce să să roage Născutului lu Hristos. Și 12 lucrure... va sta primejdi până la morte. De va trece de cie, va vie 86 ani...

N. CARTOJAN.

Contribuțiuni la Bibliografia veche românească.

Din anul 1910, de când m'am ocupat cu Bibliografia veche românească prin călătoriile mele archeologice și etnografice, mi s'au dat ocaziuni dese de a găsi cărți vechi românești care nu erau trecute în Bibliografie, sau trecute dar nu cunoscute, eventual cunoscute dar necomplete.

Voiu da în cele următoare numai titlul și descrierea mai scurtă a cărților, rezervându-mi dretul pentru mai târziu să completez descrierea cu reproducerea predosloviilor epilogurilor și cu clișee.

Aceste cărți de multe ori sânt și curiozități. Astfel e un Catavasieriu tipărit în anul 1769 sub Io Alexandru Ipsilant Voevod, cu toate că domnia acestuia începe mai târziu (găsit în 1916 în jud. Muscel). La unele exemplare se schimbă frontispiciile, inițialele, sau același început la un exemplar este tipărit cu roșu, la altul cu negru. Asupra acestor amănunte voiu reveni în studiul amintit mai sus.

Triod-Penticostar, slavonește, tipărit de diaconu Coresi 1558 la Târgoviște.

Bibliografia veche românească de I. Bianu și N. Hodoș, vol. I, pag. 31 la No. 9 descrie această carte după două exemplare incomplete și anume : unul păstrat în Biblioteca Academiei Române și altul în Biblioteca publică din Petersburg și descris de Karataev în lucrarea sa *Opisanie*, pag. 188 la No. 86. Cartea, nefiind completă, lipsindu-i epilogul, nu s'a știut când s'a tipărit, de cine și unde. Hașdeu admite data de 1550, iar Karataev data de 1570. Amîbii se potrivesc când determină locul de tipărire „Țările românești". De fapt această carte s'a tipărit la Târgoviște, de diaconul Coresi, când era leatul de la facerea lumii

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Cartea are formatul în folio şi se compune din 46 caiete. Caietele întregi au 8 foi şi au signatura chirilică pe prima şi pe ultima lor pagină. Caietul 1 are 6 foi, caietul 2 are 9 foi şi caietul 46 are 4 foi; pe ultima pagină se află epilogul. Astfel volumul în total are 363 de foi. Dacă această carte a avut la început predoslovie, nu se ştie, deoarece acest exemplar — care, putem spune, că de la caietul 1, foaia 1 până la caietul 46, foaia patru, este absolut complet — lasă de bănuit că n'a avut. Fiind foarte bine conservat, s'ar fi păstrat probabil şi predoslavia. Din alt punct de vedere, caietul 1 fiind compus din 6 foi, ultima având signatura, putem deduce că exemplarul n'a mai avut altă foaie, la început. Este tipărit cu negru şi roşu cu 30 de rânduri pe pagină.

Frontispiciile şi iniţialele, ca cele descrise în *Bibliografie.*

In afară de cele 8 gravuri reproduse acolo, mai sânt 3 şi anume: ЧКѢТОНОСЇЄ, Ѯссаніѥ соломѡно şi сѫщєствїє стодха.

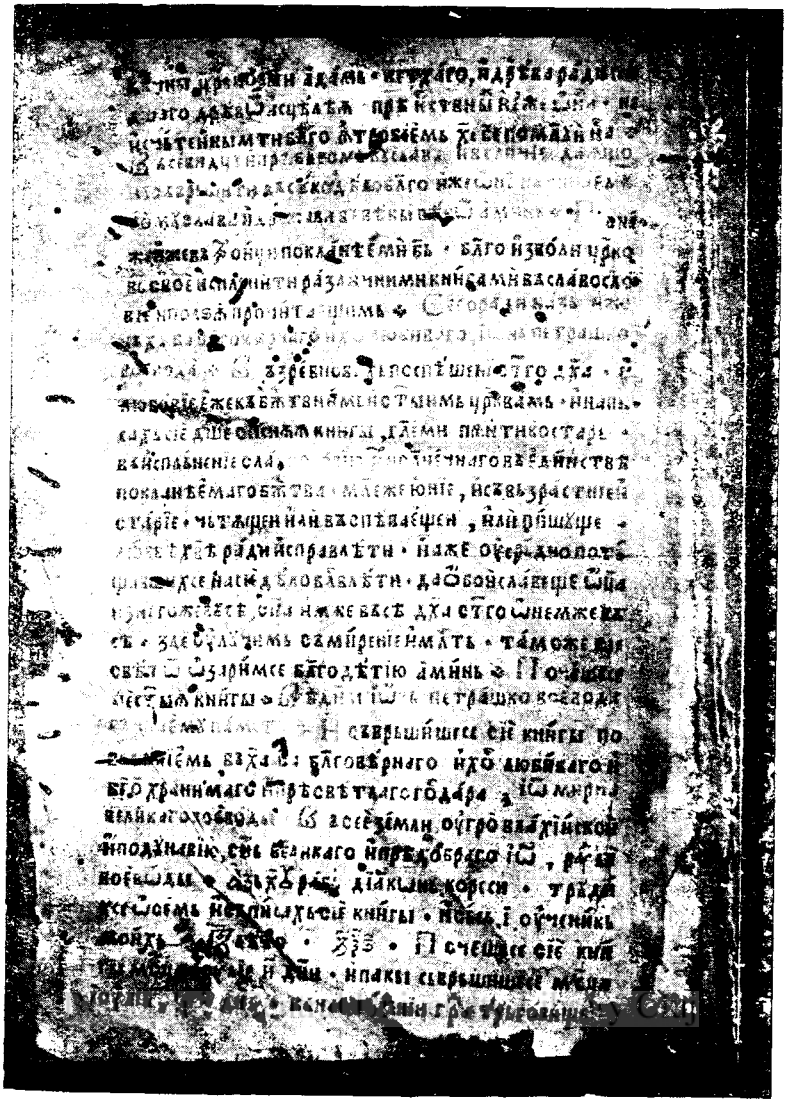
Predoslovia, reprodusă în clişeu, are următorul cuprins:

„Atot văzătorului şi preabunului Dumnezeu slavă şi mărire, cel ce dă a se săvârşi orice faptă bună cea întru dânsul începută, aceluia slavă şi domnie în vecii vecilor, amin! Pentrucă cel în Treime închinat Dumnezeu a binevoit a umplea biserica sa cu diferite cărţi întru lauda şi folosul cititorilor, drept aceea şi eu cel întru Hristos Dumnezeu drept credinciosul şi de Hristos iubitorul Ioan Petraşcu Voevod am râvnit cu ajutorul Sfântului Duh şi cu dragostea cea către Dumnezeeştile şi sfintele biserici. Şi am scris aceasta de suflet mântuitoare carte, numită penticostar întru îndeplinirea cântării de laudă celei prea strălucită în unitate închinată Dumnezeire. Rog pe cei mai tineri şi pe cei în vârstă şi pe cei bătrâni, care vor citi, sau vor cânta, sau vor scrie, pentru iubirea lui Hristos, să îndreptaţi, iar pe noi care cu osârdie ne-am nevoit la această lucrare, să ne binecuvântaţi, ca împreună lăudând pre Tatăl de la care toate purced, pe Fiul, prin care toate se fac,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

pace și milă, iar acolo să ne luminăm de sfântul har, amin ! S'a început această sfântă carte în zilele lui Ion Pe-

trașcu Voevod spre veșnica pomenire și s'a săvârșit această carte cu porunca celui întru Hristos Dumnezeu drept cre-

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

dinciosul şi iubitorul de Dumnezeu şi păzitorul de Dumnezeu şi prealuminatul domnitor Io Mircea marele Voevod a toată Ungrovlahia şi pe Dunăre, fiul marelui şi preabunului Io Radul Voevod. Eu întru Hristos robul Diacon Coresi m'am nevoit întru aceasta şi am scris această carte şi cu 10 ucenici ai mei în anul 7066. S'a început aceasta carte în luna Iulie 8 zile şi s'a săvârşit în luna Iulie 1-a zi, în cetatea de scaun Târgovişte".

Traducerea a făcut-o D-l Profesor St. Nicolaescu din Bucureşti, căruia îi mulţumesc şi în acest loc pentru bunăvoinţa sa.

Cu această carte poate să se ocupe omul din multe puncte de vedere. Ea este prima carte a Diaconului Coresi şi totodată ultima ce s'a tipărit în Târgovişte în secolul al XVI-lea. Anul 1558 este cel când s'a terminat tipărirea, care potrivit epilogului, începuse la 8 Iulie 1557. Oare ce motive au putut determina pe Coresi să plece din reşedinţa Voevozilor, cetatea de scaun Târgovişte, la Braşov, cu cei 10 ucenici pe care i-a avut ? Coresi la anul 1560 tipăreşte la Braşov „Intrebare creştinească" la care de sigur i-a trebuit un an de zile, căci a trebuit să-şi facă litere chirilice pentru cărţi româneşti. Mărimea lor este ca a cărţilor lui Macarie, însă în formă găsim deosebire. Coresi duce la Braşov literile slavone cu care s'a tipărit Triod-Penticostarul, împreună cu frontispiciile şi iniţialele pe care le întrebuinţează la tipărirea cărţilor slavone.

Această carte absolut completă, descoperită de mine, prezintă o mare valoare din punct de vedere tipografic şi pentru cunoaşterea activităţii lui Coresi şi completează un gol simţitor în Istoria literaturii în sec. al XVI. Intr'un articol ulterior mă voiu ocupa mai pe larg cu Diaconul Coresi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Apostol, Buzeu 1704.

Bibliografia veche românească, Vol I, la pag. 454, sub No. 144 descrie acest Apostol, însă nu cunoaşte un exemplar complet. Apostolul complet are 178 foi numerotate, pe

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Antologhion, Râmnic 1705.

Bibliografia veche românească, Vol. I, pag. 462 la No. 147, vorbește de această carte. Completez datele de acolo cu următoarele :

Titlul e :

„Antologhion / adecă floarea cuvintelor / care cuprinde în sine toată slujba ce i să cuvine lui / a sfintei Besearici, peste tot anul. / Acum întâiu într'acesta chip tipărit, și așezat / după cel grecesc. In zilele prealuminatului, și / oblăduitoriu a toată Țara Rumânească, / Ioanu Constandin B. Basarab Voivod / cu osârdia și cu toată chieltuiala preacinstitului de / bun și mare neam a lui Mihai Cantacuzino vel spa / tar, spre cea de obște al Besearicilor lui Hs trăi / buință, și al Pravoslavnicilor folos. / Cu blagoslovenia prea sfințitului Mitropolit Kir Theodosie / In sfânta Episcopie a Râmnicului / La anul de la zidirea lumii 7213 / Prin osteneala iubitorului de Dumnezău Kir Anthim Ivi / reanul Episcopul Râmnicului".

Titlul este încadrat într'o gravură. Pe verso titlului se află stema lui Constantin Basarab Voevod cu cuvintele ΕΛΕΩΘΕΟΥ I-K, B-B, A-H ΠΨ, 1700—IV, stemă identică cu ceea din octoihul din 1706 din Râmnic, descris în *Bibliografie*, vol. I, No. 151, pag. 467 „Stihuri politice 10 : asupra stemei prea luminatului, slăvitului și blagocestivului Io : Konstantin, B : Basarab Voevod

Sămn strașnic și armă la răsboiu prea tare,
Den ceriu fu arătat o minune mare.
O cruce de steale pre ceriu însămnată,
Marelui Constantin Hs ii arată.
Cu slove împrejur scrise Râmlenești.
Pre toți vrăjmașii tăi tu să-i biruești.
Acuma și corbul încă o arată,
Domnului Constantin într'această dată.
Dându-i lui puteară cu nădeajdă bună,
Ca să stăpânească căi de viță bună".

Pe verso la a doua foaie este gravura din anul 1678 din Cheia înțelesului

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Octoih, Râmnic 1706.

Descris în *Bibliografia veche românească* vol. I, pag. 467—468.

Volumul complet are 84 foi, la sfârşit numai atâta „Sfârşit şi lui Dumnezău mulţumită".

Octoih, Râmnic 1730.

„Octoih / acum într'acestaş chip tălmăcit în / limba Rumânească, spre înţelegerea de, / obşte, şi Tipărit, / In zilele, de Dumnezău înălţatei Domn / nii a prea Luminatului oblăduitoriu / a toată Ţara Rumânească. / Io Niculae Alexandru Voevod. / cu Blagoslovenia, şi cu cheltuiala prea / sfinţitului Mitropolit al Ugrovlahiei. / Kir Daniil. / In sfânta Mitropolie a Bucureştilor. / la anul de la Hs. 1730 / Iară de la facerea lumii 7239 / cucearnicul întru Preoţi Popa / Stoica Iacovici Typograful".

In 4° de 2 foi fără număr şi 464 + 168 pagini numerotate. Tipărit cu negru şi roşu cu 26 rânduri pe pagină. Caietele se compun din 4 foi.

Pe verso titlului se află stema îndoită cu iniţialele Domneşti ale lui Niculae Alexandru Voevod şi următoarele :

„Buuru, Corbu şi crucea trei seamne...
Darurile tale vestesc Doamne pr....
Corbul al Ţării Rumâneşti stăpân te adeverează.
Iar Crucea, pravoslaviei bun paznic te arată.
Nicolae prea înţeleptule cu inimă curată.
Aceasta în veaci te va păzi cu cinste şi cu pace
Şi pre vrăjmaş ii va surpa, ca praful ii va face".

Urmează apoi Pinaxul. Pe verso se află Ioan Damaschin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Textul acestui Octoih este identic cu cel tipărit la Bucureşti în anul 1731 şi descris în *Bibliografie*, vol. II, pag. 41, No. 202.

La sfârşit aceeaşi iertare de greşeli ca la exemplarul din anul 1731.

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Molitvenic, Bucureşti 1741.

Bibliografia veche românească, în vol. II, pag. 55, No. 221, descrie această carte. Completez cu următoarele:

Cartea are 564 pagini numerotate. Exemplarul pe care l-am studiat face dovadă că a avut şi predoslovie, însă aceea lipseşte; s'a păstrat numai ultima pagină, cu care să termină.

La pag. 563 este obişnuita iertare de greşeli.

La pag. 564 este un epilog, în care se spune că acest Molitvenic a fost tradus după cel grecesc, pe care l-a tipărit Nicolae Glicu[1], la anul de la Hs. 1691 şi cât a fost posibil, a şi făcut adaose.

Psaltire, Iaşi 1743.

Bibliografia veche românească, vol. II, pag. 76, No. 234 descrie această Psaltire.

Cartea are 184 foi numerotate şi nu 160 cum este descrisă. Pe ultima foaie este iertarea de greşeli semnată:

„Tipăritu-s'au în anul de la mântuirea lumii 1743 / de Duca Sotiriovici / Thasiianul / atratajilor rânduite urmare / (alfabetul) şi o poezie de 4 rânduri pentru iertarea greşelilor.

Ceaslov, Râmnic 1745.

Ceaslov / care cuprinde în sine toată slujba / de zi şi de noapte, acum întru a / cest chip aşezat şi Tipărit / In zilele prea Luminatului şi prea în / ălţatului Domn, şi oblădui / toriu a toată Ţara Rumânească / Io Constandin / Nicolae Voevod / Cu Blagoslovenia prea sfinţitului / Mitropolit al Ugrovlahiei / Chir Neofit / şi cu toată cheltuiala: / lui de Dumnezău Chir Cli... / Episcopul, Râmniculuii... / Episcopia a râm. La... / De Dimitrie Pand...

Acest Ceaslov este citat în *Bibliografie*, vol. II, pag. 84, No. 240, ca amintit de P. P. Aaron în *Păstoriceasca poslanie*, Blaj, 1760, p. 44 şi de Popp în *Disertaţie* 73.

Din nenorocire nici exemplarul cunoscut de mine nu este complet. Titlul la colţul din dreapta, jos, unde este

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

anul, este rupt: anul însă se poate identifica din Pinax zicând: Păscălie pe 67 de ani, începându-se de la 1745 până la 1811.

Titlul este încadrat într'un chenar de ornamente simple

In 16° de 8 foi fără numerotație și peste 491 foi numerotate. Caietele se compun din 8 foi. Tipărit cu negru și roșu cu 21 rânduri pe pagină. Pe verso foaiei 8 este o gravură fără semnătură, reprezentând pe Isus Hristos. La pag. 353 se mai află o gravură reprezentând „Buna vestire".

Pe verso titlului începe Predoslovia.

Triod, București 1747.

„Triodion / adecă / trei cântări. / Ce are întru sine slujba Sfântul / ui și / marelui Post. / Care acum / a doua oară s'au tipărit în / tru a treilea an dintru a patra Domnie / a prea înălțatului nostru Domn, Io: / Konstandin Nicolae / Voevod / Cu Blagoslovenia, prea sfințitului Mitro / polit a toată Ugrovlahiia, Kir: / Neofit Delacrit / In oraș în Bucurști, la leat 7255. / De cucearnicul între Preoți popa Stoica / Iacovici Tipograful".

In folio de 2 foi nenumerotate și 355+119 foi numerotate.

Tipărit cu negru și roșu pe două coloane, cu 40 de rânduri în coloană. Titlul este încadrat într'o poartă gravată pe lemn. Pe verso se află stema îndoită cu inițialele I, N, K, V.

Pe verso stihuri politice și o poezie.

De sigur a avut și Predoslovie, însă din exemplarul văzut lipsește.

Are mai multe frontispicii și gravuri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Partea a doua este Strajnic.

Poarta titlului este aceeași cu a Triodului din Buzeu de la 1700. In partea a doua, pe foaia primă, este gravura „Invierea lui Lazar" (vezi *Bibliografie* vol. I, fig. 232), pe foaia 63 este „Răstignirea Domnului", (*Bi-*

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Pe foaia 355 se află iertarea greşelilor care se termină astfel :

Tipăritu-s'au în anul de la mântuirea lumii 1746 / De cucearnicul între preoţi Popa / Stoica Iacovici tipograful.

Octoih, Râmnic 1750.

Bibliografia veche românească, vol. II, pag. 113 la No. 277 descrie această carte însă n'o cunoaşte complet, ci numai partea I.

Partea I corespunde celor descrise şi are 372 de foi numerotate. Partea II are 65 de foi numerotate şi conţine 11 Evanghelii ale învierii „Evangheliile Vâscreasnii".

Antologhion, Râmnic 1752.

Bibliografia veche românească, vol. II, pag. 120 la No. 281 dă titlul acestei cărţi după comunicările Protopopului Andreiu Ghidiu din Caransebeş. Le completez cu următoarele :

La titlu se mai adaugă : „Sau tipărit de Popa Constandin Atanasie / vici Typograful Râmniceanul".

Titlul este încadrat într'o poartă gravată pe lemn purtând semnătura Diac Constandin Tip. Râm.

In folio de 3 foi fără numerotaţie şi peste 546 foi numerotate. Tipărit cu negru şi roşu pe două coloane cu 40 rânduri în coloană.

Pe verso titlului se află stema cu corbul, cu iniţialele I O M T G R G K V D.

Stihuri poeticeşti 10 asupra peceţii din coroana prea Luminatului Domn : Io Matei Grigorie Ghica Voevod etc.

Urmează „Predoslovie către cititoriu" care se termină: al preaslaviei voastre cu totul plecat / Lavrentie Ieromonah, de la mânăs / tirea Hurezii.

Pe contrapagină este o gravură reprezentând „Duminica tuturor sfinţilor".

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Strajnic, Blaj 1753.

„Strastnic / Care cuprinde în sine / slujba sfintelor patimi, şi a învierii / Domnului Hs. / Acum : / Intr'acesta chip Tipărit. / Supt : / Stăpânirea Prea înălţatei Kesaro

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Krăiasei : / Marii Theresii / Cu Blagosloviniia Prea sfințitului / Vladichii / făgărașului. Kiriu Kiriu : / Petru Pavel Aaron / de la Bistra : / In Mănăstirea Sfintei Troița la Blaj. / Ani de la Hs. 1753 / De Vasilie Constandin Vlaicu".

In folio de 2 foi fără numerotație și 179 pagini numerotate. Tipărit cu roșu și negru pe două coloane cu câte 39 rânduri în coloană. Coloanele sânt incadrate.

Pe verso titlului se află o gravură reprezentând „Sfânta Mănăstire de la Blaj", semnată de Vlaicul. Vezi *Bibliografie*, vol. II, fig. 296, cu deosebirea că asupra mănăstirei se află și un frontispiciu, iară ambele incadrate. Subt gravură este următorul vers :

„Treii feațe văz în Troiță,
Un Dumnezău prin Credință :
Tatăl, Fiiul, Duhul Sfânt
Un rând și o voie sânt.
Troiți s'au numit Hramul,
Ca să păzească tot neamul.
Și cei dintr'această Vie
Un gând și o voie fie".

Urmează Predoslovia.

Catavasieri, Râmnic 1759.

„Catavasiariu / Acum a patra oară tipărit / Intâia Domnie a prealuminatului Domn / Io Scarlat Grigorie Ghica Voevod / Cu blagosloveniia, și cheltuiala / Sfinții sale Iubitoriului de Dumnezău / Kyr Grigorie episcopul Râmnicului / In sfânta Episcopie a râmnicului / la anul dela Hs. 1759 / Sau Typărit de Popa Constandin / Atanasie, Vici : Typograful Râmniceanul".

In 16° având 215 foi numerotate, tipărit cu negru și roșu cu 23 de rânduri pe pagină. Păscălia începe la foaia 173. La foaia 199 începe alergarea lunilor. Caietele se compun din 8 foi. Pe verso titlului începe cu „Tropariul nașterei".

La sfârșit este iertarea de greșeli, care începe astfel :

„Tipăritu-s'au acest Catavasiariu prin tocmirea și

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Catavusieri, Blaj 1762.

„Catavasiariu / cu multe preste tot anul / trebuincioase cântări / cu / Blagosloveniia Prea o sfin / ţitului, şi prea lumi / natului Domn / Petru Pavel Aaron / de Bistra / prin ţara Ardealului, / şi părţilor ei împreuna / te vlădicul Făgăraşului. / Tipărit la sfânta Tro / iţă în Blaj. Anul 1762. / De Dimitrie Râmniceanul".

In 16° de 570 pagini numerotate. Tipărit cu negru şi roşu cu 17 rânduri pe pagină. Pe ultima pagină se află: „Sfârşit şi lui Dumnezău laudă".

Molitvenic, Bucureşti 1764.

„Euhologion / adecă / Mltvenic / Acum într'acestaş chip tipărit, după / rânduiala celui grecesc / Intru întâia Domnie, a mării sale prea / luminatului, prea înălţatului, Domnului nostru şi oblăduitoriu / a toată Ţara Rumânească. / Io Ştefan Mihaiu Racoviţă Voevod. / Cu blagoslovenia şi cu toată cheltuiala / prea sfinţitului Mitropolit al Ugrovlahiei / Kir Grigorie / In Sfânta Mitropolie a Bucureştilor / La anul dela Hs. 1764 / De Iordache Stoicovici tip."

In 4° de peste 560 pagine. Tipărit cu negru şi roşu, cu 26 rânduri pe pagină.

Pe verso titlului, stema Ţării Româneşti cu iniţialele domneşti şi stihuri politice.

Această carte este amintită de *Bibliografie*, vol. II, pag. 162, No. 337 (după Gaster, *Geschichte der rum. Lit.*, pag. 406) ca ediţiune după cea grecească a lui Glykes, de la 1691, şi care se tipăreşte prima oară în româneşte la 1730 în Bucureşti, descrisă în acest articol.

Volumul văzut de mine nu este complet, are numai titlul şi începe cu pag. 13, iară sfârşitul lipseşte de la pagina 560 înainte.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Antologhion, Râmnic 1766.

Descris în *Bibliografie*, vol. II, pag. 170, No. 345. Completez aceea descriere cu următoarele: Volumul complet are 572 foi numerotate. Pe a doua foaie începe scrisoarea E-

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

piscopului de Râmnic Parthenie către Archiepiscopul Grigorie. După aceasta urmează Predoslovia către Cititori.

Antologhion, Bucureşti 1766.

„Antologhion / adecă / floarea cuvintelor / care le cuprinde întru sine rânduiala Dm / nezeeştilor Praznice, ale sfinţilor nu / miţi şi ale sfinţilor de obşte : ce să / prăznuiesc în 12 luni ale anului : / Acum tipărit rumâneaşte în zilele prea / Luminatului Domn. / Io Scarlat Grigorie Ghica Voevod : / Cu Blagosloveniia prea Sfinţitului Mi / tropolit a toată Ugrovlahia Kyriu / Kyr Grigorie : / In sfânta Mitropolie în Bucureşti : / La anul dela Hs. 1766. / De Iordache Stoicovici Typograful".

In folio mic de . . . foi fără număr şi peste 546 foi numerotate. Nu ştiu câte foi nenumerotate avea, deoarece la exemplarul văzut lipseşte predoslovia.

Tipărit cu negru şi roşu pe două coloane cu 40 de rânduri în coloană.

Titlul este încadrat într'o gravură cu compartimente.

Pe verso titlului se află stema dublă şi stihurile poeticeşti. Pe ultima foaie ale celor nenumerotate se află gravura pe care o găsim în „Cheia înţelesului" purtând anul 1678.

Am văzut 2 exemplare cu locul de tipar Căldăroşani. Iată titlul :

„Antologhion / adecă / Floarea cuvintelor / carele cuprinde întru sine rânduiala Dm / nezeeştilor Praznice, ale Sfinţilor nu / miţi şi ale sfinţilor de obşte : ce să / prăznuiesc în 12 luni ale anului : / Acum tipărit rumâneaşte în zilele prea / Luminatului Domn. / Io Scarlat Grigorie Ghica Voevod : / Cu Blagosloveniia prea Sfinţitului Mi / tropolit a toată Ugrovlahia Kyriu / Kyr Grigorie : /. In Sfânta Mânăstire Căldăroşani. / la anul dela Isus 1766. / De Iordache Stoicovici tipograful".

BCU Cluj / Central University Library Cluj

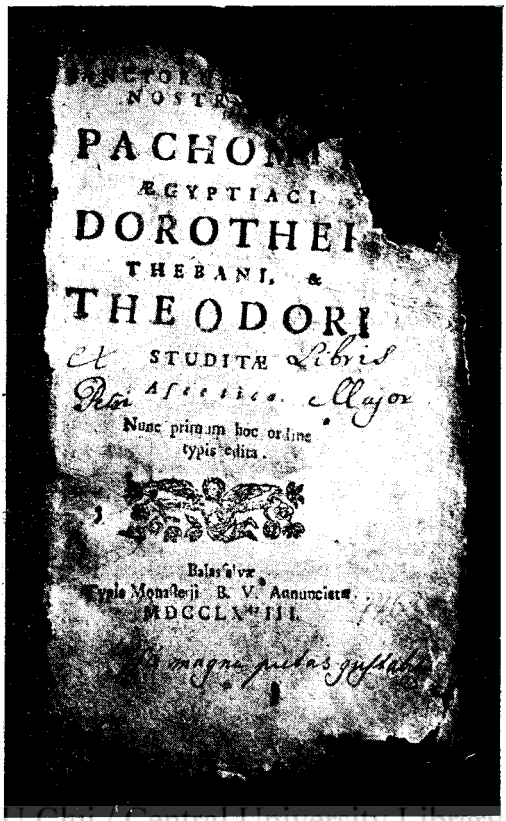
Exemplarele văzute n'au avut Predoslovie. Un exemplar avea 540 foi, altul 545 foi, bine înţeles ambele necomplete. Când ne vor sta la dispoziţie exemplare complete, cu locul de tipar Bucureşti şi Căldăroşani, se va

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

din București, însă Mitropolitul Grigorie locuind la Mănăstirea Căldărușani, pe unele exemplare a tipărit numele acestei mânăstiri.

V Sanctorum nostrorum Pachomie, Blaj 1768.

„Sanctorum P. . . / nostrorum, Pachomie / Aegyptiaci / Dorothei / Thebani & / Theodori / Studitae / asce-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

tica, / Nunc primum hoc ordine / typis edita / Balasfalvae / Typis Monasterji B. V. Annunciatae 1768".

Textul este latinesc.

In 16°, 8 foi nenumerotate și 528 pagini numerotate,

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

La titlu, locul punctat este rupt. Pe titlu se află scris cu mâna „Ex libris Petri Major". Pe scoarță se află pe latinește o inscripție care ne spune că „aceasta carte au fost dăruită de Mihăilă Major la anul 1774". Mihăilă era frate cu Petru.

După titlu se află „Praefatio ad pium lectorem". Are și o gravură reprezentând pe C: Pahomie, fără vreo altă semnătură.

Urmează pe 6 pagini „Ex vitas Pahomii", pe urmă „Praefatio S. Hieronymi".

Catavasieriu ? 1769.

Exemplarul cunoscut este un exemplar fără început și fără sfârșit românește și grecește cu litere chirilice.

In 16°, având peste 329 foi numerotate cu 17 rânduri pe pagină. Tipărit cu negru și roșu.

Anul 1769 se stabilește din Păscălie, care este făcută pe 172 ani, începând cu anul 1769 și mergând până la 1940.

Catavasieriu, Blaj, Ed. II, 1769

Bibliografia veche Românească în vol. II, pag. 191, No. 364 amintește un Catavasieriu tipărit la acest an (Popp, *Disertație*, 48).

Titlul : „Catavasiariu / Cu multe peste tot anul / trebuincioase cântări. / Acum a doua oară așe / zat, și Tipărit. / Supt stăpânirea prea înăl / țatei Inpărăteasei Râmleă / nilor, Prințeasei Ardea / lului iproci : Doamne / Mariei Theresiei / cuu Blagosloveniia celor / mai mari. / In Tipografia Mănăstirei / Bunei Vestiri : In Blaj. / Anii dela Hs. 1769. / De Petru Papavici Tipograf Râm."

Titlul este încadrat într'o liniatură, iară pe verso se află o gravură reprezentând „Bună-vestirea".

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Urmează cuprinsul cărții.

In 16°, 3 foi nenumerotate și 463 pagini numerotate cu 19 rânduri pe pagină, tipărit cu negru și roșu.

Pe pagina 463 citim „Sfârșit și lui Dumnezău laudă".

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Triodion, Blaj 1771.

„Triodion / acum întâiu aşezat şi tipă / rit, după rânduiala Besearicii Răsăritului. / Supt stăpânirea Prea înălţa / tei Inpărăteasei Râmleanilor / Prinţeasei Ardealului Iproci : / Doamnei Doamnei / Mariei Theresii / Cu Blagoslovenia celor mai mari. / Tipărit în Blaj Tipografia / Mănăstirei Bunei-Vestiri / anii dela Hs. 1771".

In folio de 2 foi nenumerotate şi 236 foi numerotate, tipărit cu negru şi roşu pe două coloane cu 43 de rânduri în coloană.

Titlul este încadrat de o gravură semnată de Petru Papavici Tipograful Râmniceanu şi reprezintă în cele patru colţuri emblemele evangheliştilor ; sus pe Domnul Hristos binecuvântând lumea, jos Buna-vestire, în stânga şi dreapta câte 4 sfinţi.

Pe verso se află Buna-vestire, semnată de Petru tipograful, urmează Predoslovia.

Psaltire, Blaj 1780.

Bibliografia veche românească, vol. II, pag. 269, No. 440 descrie această carte, însă o cunoaşte ca exemplar necomplet. Exemplarul complet este în 8° mic, 4 foi fără numerotaţie, 485 pagine şi la sfârşit Păscălia pe 41 pagine nenumerotate.

Cazanii, Râmnic 1781.

Bibliografia veche românească, vol. II, dă la pag. 271, No. 445 descrierea acestei cărţi.

Exemplarul complet este :

In folio mic, 2 foi nenumerotate şi 312 foi numerotate. Pe a doua foaie este „Predoslovia către pravoslavnicul Cetitoriu", care se termină cu „al tuturor prea plecat, Grigorie Ierodiaconul din sfânta Episcopie a Râmnicului".

BCU Cluj / Central University Library Cluj

La pagina 311 jos :

„Purătoriu de grijă fiind Tipografiei : Kir Ioachim Ieromonahul din Sfânta Mitropolie".

Pe trei pagini se află cuprinsul cărţii.

La sfârşit iertarea de greseli, care începe :

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

„Tipăritu-s'au această sfântă și Dumnezeiască carte, prin osteneala Diorthosirii smeritului între Ierodiaconi Grigorie Râmniceanul“ etc.

Minologhion, Blaj 1781.

Bibliografia veche românească, vol. II, pag. 273 la No. 448 amintește la acest an un Minologhion.

Titlul : „Minologhion / care cuprinde întru sine rânduiala Dumnezeeștilor Praz / nice și ale Stăpânei de Dumnezău Născătoarei, și / pururea fecioarei Măriei Și ale sfinților celor numiți / Ce să prăznuesc peste an, și ale sfinților de obște / în fiește care zi. / Acum întâiu tipărită rumânește supt stăpânirea / Prea înălțatului Impărat al Românilor. / Iosif al doilea. / Craiul apostolicesc. Mare Princip al Ardealului. / iproci : / cu Blagosloveniia Excelenției sale Prea luminatului / Domn Gabriil Grigorie Maer : / Episcopul făgărașului, și al prea înălțatei Kessaro / Krăești Măriri sfeatnic din lăuntru / In Blaj la Mitropolie / Anul de la Nașterea lui Hs. / 1781“.

Titlul este incadrat cu ornamente liniare sus și jos având câte un frontispiciu. Pe verso se află o gravură reprezentând pe Isus între învățați. Gravura este într'un chenar ; jos are următorul vers :

„Hs. stă în mijloc de jidovi carii să numiia Dascali :
Și ochii tuturor la dânsul priviia și să întreba.
Iară ei pre sine se făcea ucenicii lui Moisi Prorec.
Și de învățăturile lui Hs. îș bătea joc.
Deci Hs. dintru alor scriptură dela Prorocul Isaia.
Incă le dovedea pre sine a fi el Mesiia.
Și spunându-le că să va lăsa casa lor pustie.
Căci (zice) nu ați crezut Prorocilor și mie.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In folio de 1 foaie fără numerotație, 1149+63 foi numerotate. Tipărit cu negru și roșu pe două coloane cu 43 rânduri pe coloană. Are mai multe gravuri cu semnătura Petru T. sau P. T. ce însamnă Petru Popovici Râmniceanul

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul“
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Octoih, Blaj 1783.

„Octoih / şi / slujbele sfinţilor de obşte. / Acum a treia oară aşezat şi tipărit după rân / duiala Besearicii răsăritului / supt / prea fericita înpărăţie a Preanăl / ţatului Inpărat al Românilor / Marelui Prinţ Ardealului / şi ceale : Domnului, Domnului / Iosif al doilea / Cu voia celor mai mari. / Anii dela Hs. 1783 / In Blaj / Cu tipariul Seminariului".

Titlul incadrat într'o gravură.

Pe verso titlului se află o gravură reprezentând pe Sf. Ioan Damaschin, semnată de Ioanni.

Subt gravură se află următoarele cuvinte :

„Ogranul Blagosloviei Damaschin încordează şi noao sfânta Troiţa bine adeverează".

In 8" mare cu 1 foaie nenumerotată şi 478+224 pagini numerotate. Tipărit cu negru şi roşu cu 25 rânduri pe pagină. La pag. 478 este o gravură „Isus pe cruce" într'un chenar cu 16 tablouri semnat de I. E. (?)

Anthologhion, Râmnic 1786.

„Anthologiun / ce să zice / înflorirea cuvintelor / carele cuprind întru sine rânduiala / Dumnezeeştilor Praznice, ale sfinţilor / numiţi, şi ale sfinţilor de obşte : / ce să prăznuesc în 12 luni ale anului / Tipărit întru întâia Domnie a Lumi / natului Domn Io Nicolae / Petru Mavroghenie Voevod / Cu Blagosloveniia, şi toată cheltuiala / Prea Sfiinţiei sale Iubitorului de Dum / nezeu Kiriu Kir Filaret / Episcopul Râmnicului / In sfânta Episcopie a Râmnicului / La Anul de la Hs. 1786 : / S'au tipărit de Climent Ieromonah Tip. şi / de Popa Constandin Tip. şi de Dimitrie Tip. Râm."

Titlul este încadrat într'o gravură purtând semnătura „Diiac Costandin Tip. Râm."

Pe verso titlului stema cu corbul cu Iniţialele Domneşti şi stihuri poeticeşti.

Urmează predoslovia care se termină „al Dreaptei Cre-

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

Pe verso este o gravură „Duminica tuturor sfinţilor“ subt care este un text. Subt text se citeşte :

„S'au început acest sfânt şi Dumnezeesc lucru în luna lui noemvrie în 25 : de zile : şi au luat sfârşit la Mai, în 6“.

La sfârşit pe pag. 573 citim :

„Tipăritu-s'au această sfântă şi Dumnezeiască carte / Prin osteneala Diordosirii smeritului între Ierodiaconi Grigorie Râmniceanul“.

In folio de 3 foi nenumerotate şi 573 numerotate, tipărit cu negru şi roşu pe două coloane cu câte 40 rânduri în coloană.

Ceaslov, Blaj 1786.

Bibliografia veche românească, vol. II, la pag. 313 No. 501, aminteşte despre această carte după Iorga : *Scrisori şi inscripţii*, II, pag. 189 şi 193.

Titlul :

„Ceasoslov / acum a şasea oară tipărit / cu Blagoslovenia prea lu / minatului şi prea o sfin / ţitului Domnului Domn / Ioan Bob Vlădica / Făgăraşului şi a toată / Ţara Ardealului / în Blaj. / Anul dela zidirea lumii / 7294 / Iară dela mântuirea lumii 1786“.

Titlul este încadrat într'o gravură de liniatură. Pe verso titlului se află o gravură reprezentând Bună-Vestirea. Pe verso la a doua foaie se află o gravură reprezentând pe Isus, semnată de Petru T. La pagina 552 se mai află o gravură reprezentând „Izvorul cel de viaţă dătător“.

In 16°, de 2 foi nenumerotate şi peste 606 pagini numerotate cu două feluri de litere mai mari şi mai mici ; astfel variază şi numărul rândurilor pe pagină dela 19—20. Tipărit numai cu negru.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Catavasieriu, Blaj 1793.

Bibliografia veche românească, vol. II, pag. 351, No. 559, aminteşte un Catavasieriu din acest an.

Titlul :

„Catavasiariu / acum a patra oară ti / părit, supt prea

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul“
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29

fe / ricită Inpărăţie a prea / Inălţatului Inpărat / Francisc al doilea / Cu Blagoslovenia Prea / luminatului şi prea o / Sfinţitului Domnului / Domn / Ioann Bobb / Vladicul Făgăraşului. / In Blaj / Anii dela Hs. 1793".

Titlul este incadrat. Pe verso titlului se află o gravură reprezentând pe Isus şi următoarele cuvinte:

„Doamne Isuse Hristoase păzeaşte turma ta.

Povăţuindu-o la înpărăţiia ta". Petru P. T.

In 16°, de 3 foi nenumerotate şi 432 pagini numerotate. Tipărit cu negru şi roşu cu 19 rânduri pe pagină. Pe primele 2 foi se află cuprinsul cărţii. La pag. 276 se află o gravură reprezentând „Izvorul cel de viaţă dătătoare"; în mijloc Maica Domnului cu Isus în braţe.

Athomi dela Câmp, Blaj 1812.

Acest titlu era legat într'o scoarţă. Exemplar n'am văzut. Formatul este 16° mare.

Athomi dela câmp / de urmarea lui Hs. / Patru cărţi / Cu Blagosloveniia, şi cheltuiala / prea o sfinţitului şi prea Lu / minatului Domn Excelenţii sa / Ioann Bobb / Vlădicul Făgăraşului a Prea / înălţatei Chesaro Crăeşti Marimi / Statului Sfeatnic din lăuntru, / şi a rândului al doilea Leopold / Comendator / Tipărită / In Blaj la Mitropolie anul dela / Hs. 1812. / Cu Tipariul Seminariului.

Tg.-Mureş, luna Mai 1928.

AUREL FILIMON

Mură la Dacoromâni.

In mai multe rânduri d-l Capidan s'a ocupat de cuvântul *mură*, nu însă de cel care indică fructul cunoscut, ci de altul, însemnând foiosul vitelor. „Patria lui este Albania — zice d-sa (DR. III, 138). Aci avem *mure* cu acelaşi înţeles. De la Albanezi cuvântul a trecut la Români, încă din timpurile vechi, dând *mură*, cu trecerea lui *l* intervocalic în *r*, ca în elementele latine, păstrat astăzi numai de Aromâni. De la Aromâni, sau chiar şi de la Dacoromâni, încă pe când cuvântul nu se pierduse din graiul lor, a trecut la Bulgari". In aromână el apare cu ei fără

BDD-A14777 © 1927-1928 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:36:29